

Harmathy Attila (1937–2022)

2022. augusztus 30-án, 86 éves korában elhunyt Dr. Harmathy Attila egyetemi tanár, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának professor emeritusa. Harmathy professzor úr a polgári jog tudományának kiemelkedő alakja volt, munkássága meghatározó jelentőségű.

Harmathy Attila 1937. április 20-án született Budapesten, értelmiségi családban. Négyéves korában édesapját Nagyváradra nevezték ki bírónak, ahol ő gyermekéveit töltötte. Azonban a magyar közigazgatás Erdélyből való távozása után a család visszatért Budapestre, majd Debrecenbe költöztek, ahol édesapja bíróként dolgozott. Édesapja halála után Harmathy Attila a Debreceni Református Kollégium Gimnáziumában érettségizett, majd a budapesti Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karán folytatta tanulmányait, ahol 1959-ben *summa cum laude* minősítéssel szerzett jogi diplomát.

Pályafutását a Magyar Külkereskedelmi Bankban és a Malévnál kezdte, majd Eörsi Gyula meghívására a Magyar Tudományos Akadémia Állam- és Jogtudományi Intézetében folytatta, ahol egészen 1992-ig dolgozott. Tudományos karrierjének első jelentős állomása az 1974-ben megjelent monográfiája volt, amely a közreműködőért való felelősségről szólt. Ez a munka kiemelkedő színvonalon mutatta be a korszak magyar magánjogtudományának erényeit, és máig meghatározó műnek számít. Szakmai munkásságának köszönhetően Harmathy Attila a magyar magánjog egyik megkerülhetetlen tudósává vált, aki munkássága során a jogtörténeti és összehasonlító jogi módszereket alkalmazva vizsgálta a magánjog alapkérdéseit.

Kutatási területei közé tartozott a szerződéses joga, valamint a polgári jog és az állam közötti kapcsolatok vizsgálata. Publikációi közel négyszáz tudományos dolgozatot ölelnek fel, melyek közül sok angol, francia, német és orosz nyelven jelent meg. Munkásságának egyik fő motívuma az állam szerepe a magánjogi viszonyokban, amelyet utolsó, halála előtt megjelent tanulmányában is taglalt. E szemléleti attitűdje különösen fontos volt a polgári jogi szabályozást formáló hatások megértésében.

Hat évtizeden át oktatott az ELTE Állam- és Jogtudományi Karán, ahol 1974-től egyetemi docens, 1982-től pedig egyetemi tanár volt. 1990 és 1993 között a kar dékánjaként dolgozott, és jelentős szerepet játszott a doktori képzés elindításában. Vendégprofesszorként tanított több neves európai és amerikai egyetemen, többek között a University of California, Berkeley, az Université Aix-Marseille, az Université Pantheon-Assas Paris II, az University of Iowa és a Louisiana State University intézményeiben.

Harmathy professzor nemcsak tudományos, hanem gyakorló jogász tevékenysége révén is kiemelkedő volt. Hosszú éveken át szolgált választottbíróként a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett működő Állandó Választottbírószágon, és részt vett a 2013-as Polgári törvénykönyv kodifikációs munkálataiban is. 1998 és 2007 között alkotmánybíróként tevékenykedett, ahol különös figyelmet fordított a polgári jogi szabályozás alkotmányos összefüggéseire.

Akadémiai pályafutása során Harmathy Attila számos kitüntetést kapott, amelyek közül kiemelkedik a Francia Becsületrend tiszti fokozata (1997), a Széchenyi-díj (2012) és az Akadémiai Aranyérem (2019). A Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjává 1993-ban, rendes tagjává pedig 1998-ban választották. Az Akadémián belül több vezető tisztséget is betöltött, köztük az alelnöki és a főtítkárhelyettesi pozíciókat. Tudományos tevékenységét nemzetközi szinten is elismerték, számos külföldi egyetemen és kutatóintézetben tartott előadásokat, és nemzetközi kutatási projekteken vett részt. Az ELTE Szenátusa 2015-ben díszdoktorrá avatta, és az Eötvös Gyűri kitüntetést is odaítélte számára.

Harmathy Attila professzor a tudományos életben betöltött szerepe mellett emberi tulajdonságaival is kiemelkedett. Tanítványai és kollégái tisztelettel és szeretettel emlékeznek rá, mint olyan oktatóra és mentorra, aki mindig készséggel segítette a hozzá fordulókat. Szerénysége és embersége példaértékű volt, tudományos szigora mögött mindig érződött a tanári és kollegiális szeretet és megbecsülés.

Tudományos munkásságának középpontjában mindig az állt, hogy a jogi szabályozások mögötti társadalmi mozgásokat feltárja és megértse. Kutatásait a legnagyobb igényességgel végezte, így tanulmányai végén gyakran újabb kérdéseket fogalmazott meg. Az általa irányított feladatok teljesítése különös figyelmet fordított a minőségre és a tartalomra, nem pedig a mennyiségre. Szorgalmazta a magyarországi jogi doktori iskolák együttműködését és a közös képzést.

Egy interjúban Harmathy Attila professzor hangsúlyozta, hogy mindig arra törekedett, hogy oldja a vizsgák feszültségét, és beszélgetéssé formálja azokat. Fontosnak tartotta, hogy ne legyen nagy távolság oktató és hallgató között. Kritikusan szemlélte a tömegoktatás problémáit, és szorgalmazta a kis csoportos szemináriumokat és a közvetlen kapcsolat kialakítását az oktatók és hallgatók között. Professzori pályafutása során mindig szem előtt tartotta a hallgatók gondolkodásának és elemző képességeinek fejlesztését.

Tudományos és oktatói munkásságával generációkat inspirált, és maradandó értékeket teremtett a magyar jogtudomány terén. Harmathy Attila professzor halálával a magyar jogásztársadalom egy kiváló tudóst és oktatót veszített el. Halálával emlékezünk rá, mint a tudományos élet és az emberi tisztesség kiemelkedő példaképre.